

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Sjuksköterskors preventiva arbete mot cervixcancer

En litteraturstudie

Författare: Hedda Wall & Louise Öhrström

Handledare: Elizabeth Crang Svalenius

Kandidatuppsats

Januari 2017

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Programnämnden för omvårdnad, radiografi samt reproduktiv, perinatal
och sexuell hälsa
Box 157, 221 00 LUND

Sjuksköterskors preventiva arbete mot cervixcancer

En litteraturstudie

Författare: Hedda Wall & Louise Öhrström

Handledare: Elizabeth Crang Svalenius

Kandidatuppsats

Januari 2017

Abstrakt

Bakgrund: Cervixcancer är idag en av de vanligaste cancerformerna bland kvinnor i världen och hälften av fallen leder till döden. Det finns ett starkt samband mellan det sexuellt överförbara viruset HPV och cervixcancer. En utbredd okunskap hos människor om HPV och dess skyddande faktorer har uppmärksammats. **Syfte:** Att undersöka hur sjuksköterskor kan arbeta preventivt mot cervixcancer. **Metod:** Litteraturöversikt som utformats genom en sammanställning av åtta vetenskapliga artiklar som hittats genom litteratursökning i databaserna PubMed och Cinahl. **Resultat:** Tre huvudteman identifierades, *Att ge information om HPV*, *Att motivera till vaccination mot HPV* och *Att ha kunskap om HPV* som visar på hur sjuksköterskor kan arbeta preventivt mot cervixcancer. **Diskussion:** Sjuksköterskor kan genom sin nyckelroll i det preventiva arbetet sprida kunskap till ungdomar och föräldrar. Det finns delade uppfattningar om när och hur information om HPV ska ges. En brist på kunskap hos sjuksköterskor har uppmärksammats och vilket leder till negativa effekter i det preventiva arbetet. **Slutsats och kliniska implikationer:** Sjuksköterskor har en nyckelroll i det preventiva arbetet mot cervixcancer. Det krävs en dock en ökad kunskap hos sjuksköterskor för att de ska kunna upprätthålla ett välfungerande preventivt arbete. Utbildning om HPV och kunskapssökning har identifierats som två viktiga kliniska implikationer.

Nyckelord

HPV, Information, Kunskap, Ungdomar, Vaccination

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Programnämnden för omvårdnad, radiografi samt reproduktiv, perinatal
och sexuell hälsa
Box 157, 221 00 LUND

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	2
Perspektiv och utgångspunkter.....	2
Humant papillomvirus och cervixcancer.....	3
Prevention	4
Kunskap om humant papillomvirus och cervixcancer.....	4
Cellprovtagning.....	5
HPV-vaccin.....	6
Lagar och föreskrifter	7
Syfte.....	7
Metod	7
Urval.....	8
Datainsamling.....	8
Analys av data.....	11
Forskningsetiska avvägningar	11
Resultat	12
Att ge information om HPV	12
Att motivera till vaccination mot HPV	13
Att ha kunskap om HPV.....	13
Sammanfattning av resultatet	14
Diskussion	15
Diskussion av vald metod.....	15
Diskussion av framtaget resultat.....	16
Sjuksköterskors nyckelroll.....	16
Brist på kunskap hos sjuksköterskor.....	18
Slutsats och kliniska implikationer	19
Författarnas arbetsfördelning.....	20
Referenser.....	21
Bilaga 1.....	25

Problembeskrivning

Cervixcancer är idag den näst vanligaste cancerformen bland kvinnor i världen och drygt hälften av fallen leder till döden (Almobarak, Elbadaw, Elmadhoun, Elhoweri & Ahmed, 2016). I stor utsträckning drabbar cervixcancer den yngre kvinnan och det finns ett starkt samband mellan sjukdomen och de sexuellt överförbara humant papillomavirusen, HPV. Förutom korrelationen mellan HPV och cervixcancer finns det även andra riskfaktorer så som tobaksanvändning, en tidig sexdebut och ett stort antal sexpartners (World Health Organization, 2015). I utvecklingsländer är dödsfallen vanligt förekommande på grund av att det inte finns ett utvecklat preventionsarbete mot sjukdomen (Almobarak et al., 2016). Det har visat sig att ungdomar överlag har en låg kunskap om vad HPV är, dess riskfaktorer och hur de kan skydda sig mot det (Trad, Reardon & Caraveo, 2013). Kunskapen om viruset varierar hos människor världen över och missförstånd, bland annat att kondom skyddar mot HPV till 100 % har identifierats. Unga beskriver att den information de innehar om HPV främst kommer från media, och att en stor andel inte har fått information från skolan eller sjukvården (ibid.). I Sverige finns det ett välutvecklat cellprovtagningsprogram för att uppmärksamma om kvinnor har fått cellförändringar till följd av HPV, trots detta finns det problem med att vissa kvinnor uteblir från sina besök (Andrae & Strander, 2013). Det finns en stor chans att tidigt upptäcka förstadier till cervixcancer som då kan behandlas mycket effektivt (Almobarak et al., 2016). Sjuksköterskor bär ett ansvar att arbeta preventivt så att kvinnor inte insjuknar i cervixcancer. För att sjuksköterskor ska kunna möjliggöra detta behövs en bred kunskap om vilka verktyg som är användbara.

Bakgrund

Perspektiv och utgångspunkter

Föreliggande studie kommer att utgå från sjuksköterskans perspektiv då den kommer att beskriva hur sjuksköterskor kan arbeta preventivt mot cervixcancer. Detta kommer att göras utifrån Dorothea Orem's egenvårdsteori (Orem, 1995). Orem's teori delas upp i tre delar, teorin om egenvård, teorin om egenvårdsbrist och teorin om omvårdnadssystem. Teorin om egenvård syftar till att varje människa har potential till att vårda sig själv vilket delvis är medfött. Dock finns det vissa människor som inte har förmågan att utföra detta, exempelvis

på grund av ålder, kön och hälsostatus. För att en människa ska kunna tillgodose sig sina egenvårdskrav så är det viktigt att det finns resurser till detta, exempelvis genom ett hälso- och sjukvårdssystem. Teorin om egenvårdsbrist beskriver att när människan inte kan tillgodose sig egenvård är människan i behov av professionell omvårdnad. Vårdpersonal måste förstå och sätta sig in i vad människan upplever som problem. På detta sätt kan sjuksköterskan lättare hjälpa patienten att återfå egenvård. Teorin om omvårdnadssystem visar att sjuksköterskans arbete går ut på att bevara hälsan och arbeta för att symptomen av en sjukdom ska bli så små som möjligt (ibid.).

Orem beskriver även att sjuksköterskans arbete handlar om att identifiera när patienten är i behov av mer omvårdnad (Orem, 1995). Då ska sjuksköterskan implementera en omvårdnadsplan och stödja patienten till att klara av sin egenvård. Dock måste det finnas en balansgång mellan sjuksköterskans stöd och patientens egen förmåga att uppnå egenvård igen. En annan viktig del i Orem's teori är att sjuksköterskans professionella roll ska böttna i kunskap, sjuksköterskan ska kunna tillämpa vad samt hur kunskap är. Sjuksköterskan har en stor kapacitet att arbeta personcentrerat vilket i detta sammanhang betyder att sjuksköterskan i varje enskilt patientmöte ska arbeta med kunskap utifrån varje individs behov (ibid.).

Humant papillomvirus och cervixcancer

Humant papillomvirus, HPV, finns i över 100 olika typer, där minst 14 av dessa är bevisat vara högriskvirus för att utveckla cervixcancer (Folkhälsomyndigheten, 2016a). De mest kända högriskvirusen för cervixcancer är HPV 16 och HPV 18, som orsakar 70 % av alla cervixcancerfall i Sverige. I Sverige drabbas cirka 420 kvinnor per år av cervixcancer (Folkhälsomyndigheten, 2016a) och cirka 150 av dem dör till följd av sjukdomen (Folkhälsomyndigheten, 2016b). Världen över är det omkring 250 000 kvinnor som årligen dör i sjukdomen varav 85 % av dessa bor i utvecklingsländer (ibid.). Cervixcancer uppkommer ofta efter en infektion av HPV som är ett sexuellt överförbart virus men andra riskfaktorer har visats sig vara rökning och p-pilleranvändning under mer än åtta år (Sorbe, 2013). Om en kvinna har smittats med HPV läker det i 80 % av fallen ut av sig själv inom två till tre år men resterande procent har en kvarstående HPV-infektion som kan leda till cervixdysplasi, även kallat cellförändring. Cellförändringar, cervical intraepithelial neoplasia, CIN, är ofta symtomfria och det är dessa förändringar den vaginala cytologin är ämnad att

upptäcka. Om cellförändringar skulle upptäckas diagnostiseras de med CIN I-III, svårighetsgrad lätt, måttlig eller svår (Sorbe, 2013). Dessa cellförändringar behandlas med laserteknik, elektrokoagulation eller kryobehandling och 97 % av de drabbade kvinnorna botas genom behandlingsmetoderna. Hos de kvinnor där viruset utvecklas till invasiv cancer är de vanligaste symtomen spontana vaginala blödningar och flytningar. En cellförändring som överskridit CIN III och blivit en invasiv cancer delas in i fem övergripande stadier, IA, IB, II, III och IV. Beroende på vilket stadie cancer är i behandlas den med olika typer av strålning, kirurgi och/eller cytostatika (ibid.).

Prevention

Prevention kan delas in i två olika grupper. En av dem är primär prevention som handlar om att förhindra uppkomsten av en sjukdom eller skada (Nationalencyklopedin, 2016). I föreliggande studie är primärprevention exempelvis vaccinering mot HPV samt att informera om viruset. Sekundär prevention har till uppgift att tidigt uppmärksamma tecken på sjukdom och på så sätt förhindra att en sjukdom uppkommer (Nationalencyklopedin, 2016). Exempel på sekundär prevention är screening av cervix.

Kunskap om humant papillomvirus och cervixcancer

Kunskap om cervixcancer och varför den uppkommer är varierande bland olika åldrar och kön i Sverige (Arnheim et al., 2010). Det har uppmärksammat att en hög procentandel av 18-30 åriga personer samt föräldrar till barn mellan 12-15 år i Sverige har kunskap om vad kondylom och cervixcancer är, men har begränsad kunskap om den största riskfaktorn till att drabbas, nämligen HPV. Unga män tenderar att vara den grupp i samhället som har minst kunskap om HPV, att de själva kan vara bärare av viruset samt att viruset hos kvinnor kan leda till cervixcancer (ibid.). En studie genomförd i USA visar att kvinnor i landet ofta har en felaktig kunskap om HPV och vad det kan orsaka (Garcini et al., 2013). Föräldrar har bättre kunskap om viruset än unga vuxna utan barn (Arnheim et al., 2010). Kunskapsskillnader om cervixcancer bland olika grupper i Sverige har uppmärksamats där dålig ekonomi, bristande tilltro till vården och svårigheter med språket gör att informationen om sjukdomen brister (Andrae & Strander, 2013). Andra faktorer som kan påverka kunskapen om HPV är

socioekonomisk status vilket en studie från USA med kvinnor från Asien och Latinamerika som invandrat till landet visat. Utbildning samt sociokulturella faktorer exempelvis kunskaper i engelska, generationstillhörighet och status i samhället är ytterligare faktorer som påverkar kunskapen om HPV (Garcini et al., 2013).

Cellprovtagning

I Sverige introducerades screening mot cervixcancer under år 1967 till 1977 (Andrae et al., 2008). Idag kallas svenska kvinnor från 23 års ålder till screeningbesök vart tredje år och kvinnor mellan 51 och 60 års ålder kallas vart femte år. Idag har cellprovtagningen en täckning på 80 % av landets kvinnor vilket har lett till en halvering av incidensen av cervixcancer sedan cellprovtagningen infördes (Andrae & Strander, 2013; Socialstyrelsen & Cancerfonden, 2013). Provtagningen görs på symtomfria kvinnor för att i ett tidigt stadie upptäcka cellförändringar som då behandlas lättare än om förändringarna utvecklas till invasiv cancer (Andrae & Strander, 2013). Det har kommit nya mer effektiva provtagningsätt som ger renare provsvar i form av att de enklare kan avläsas automatiskt och svårvärderade screeningfynd lättare kan triageras. Diskussioner förs kring om cytologi eller HPV-screening är det mest effektiva provtagningsättet. Många menar att det finns stor risk för överdiagnostik om screening mot HPV införs, då många kvinnor bär på HPV som naturligt kommer att läka ut, och att den cytologin som används i Sverige idag på grund av detta är ett bättre alternativ (ibid.).

Kvinnor som inte kommer på sina cellprovtagningar, oavsett ålder, i de tidsintervall som rekommenderas löper ökad risk att drabbas av invasiv cervixcancer (Andrae & Strander, 2013). Det har visat sig att kvinnor med invandrarbakgrund i mindre utsträckning deltar i cellprovtagningsprogram på grund av att de har en liten förståelse för verksamheten. Insatser som att se över kostnaden för provtagningen och att bemöta kvinnorna mer personligt kan öka antalet kvinnor som deltar i cellprovtagningen (ibid.). Det finns olika anledningarna till att kvinnor uteblir från sina cellprovtagningar (Oscarsson, Wijman & Benzein, 2007). Kvinnor har en känsla av likgiltighet inför vad resultatet ska komma att visa och upplever sig inte lita på sjukvården. Andra anledningar till de uteblivna besöken är att kvinnor känner sig friska och symtomfria samt har en komplex relation till sin kropp (ibid.). I utvecklingsländer är incidensen av cervixcancer större och dödligheten är högre i jämfört med Sverige (Fрати et al., 2014). För ett välfungerande screeningprogram krävs det bland annat pengar, utbildad

personal och infrastruktur vilket många utvecklingsländer inte har tillgång till. Att kvinnor i dessa länder ofta är lågutbildade, har fördomar och lite kunskap om HPV och cervixcancer utgör ytterligare barriärer för ett välfungerande preventionsarbete. Cervixcancer upptäcks därför ofta i senare, mer långtgående stadier i utvecklingsländer och leder i större utsträckning till död (ibid.).

HPV-vaccin

Att implementera vaccin mot HPV är en effektiv metod för att minska uppkomsten av cervixcancer (Martinez Rogers & Cantu, 2008; Andrae & Strander, 2013). De vaccin som idag finns tillgängliga i Sverige är Gardasil och Cervarix som ges i 2- eller 3-doschema beroende på när vaccinationsprocessen startat (Socialstyrelsen, 2015). Gardasil skyddar mot HPV 6, 11, 16 och 18 medan Cervarix skyddar mot HPV 16 och 18. Det finns rekommendationer på att vaccinet ska ges till flickor i åldersspannet 11-12 år. Att vaccinera flickor i denna unga ålder gör att skyddet för hela populationen ökar (ibid.). Skolvaccinationer har goda möjligheter att få bred täckning vilket leder till en flockimmunsation (Andrae & Strander, 2013). Detta innebär att en stor andel flickor vaccineras vilket leder till att även de som inte är vaccinerade främjas. Tillgängliga vaccin mot HPV är närmast helt skyddande mot dysplasier orsakade av virusen. Om kvinnan redan bär på HVP vid vaccination så har det dock ingen effekt, vilket förklarar varför flickor skyddas bäst om de vaccineras innan sexdebut (ibid.). Folkhälsomyndigheten (2016c) har tagit fram ett informationsblad till vårdnadshavare om vaccination mot HPV där dess effekt, biverkningar och vanlig frågor om vaccinet belysts. Detta informationsblad kan exempelvis delas ut i skolhälsovården (ibid.).

Idag vaccineras endast flickor i Sverige men studier har visat att vaccinet även har god effekt på pojkar. Om unga män vaccineras kommer de i mindre utsträckning föra vidare HPV till framtida sexpartners och de skyddas själva mot att utveckla den analcancer som HPV kan orsaka. Ett ställningstagande gällande om pojkar ska vaccineras mot HPV i framtiden håller på att arbetas fram (Folkhälsomyndigheten, 2016b).

Lagar och föreskrifter

En av många lagar som sjuksköterskor arbetar under är Hälso- och sjukvårdslagen, HSL, där målet är att främja hälsa på lika villkor hos patienter (SFS 1982:763). Att arbeta kontinuerligt och att ha en god kontakt med patienter är två grundpelare inom vården (ibid.).

Enligt Svensk Sjuksköterskeförenings etiska kod (2014) bör sjuksköterskor arbeta efter fyra följande ansvarsområden: främja hälsa, lindra lidande, förebygga sjukdom och återställa hälsa. Sjuksköterskor ska även oavsett patientens kulturella eller etniska bakgrund kunna ge relevant och anpassad information. Det är även viktigt att i alla möten med patienter visa respekt, vara lyhörd och beakta patientens integritet. Sjuksköterskor ska främja hälsa och sociala behov hos alla patienter (Svensk Sjuksköterskeförening, 2014).

Som ovan nämnt är cervixcancer en vanligt förekommande och allvarlig sjukdom som kan leda till döden (Almobarak et al., 2016). Sjuksköterskor har genom sin profession möjlighet till att nå ut till en stor population då de arbetar inom en rad olika områden, till exempel inom skolan, på vårdcentraler och vårdavdelningar. Martinez Rogers och Cantu (2008) beskriver att patienter har tilltro till professionen och känner sig bekväma med den information som ges utav sjuksköterskor. Sjuksköterskor har relaterat till detta en viktig nyckelroll i information och utbildningen kring HPV och sättet att förebygga uppkomsten av sjukdomen till bland annat unga och deras föräldrar (ibid.).

Syfte

Att undersöka hur sjuksköterskor kan arbeta preventivt mot cervixcancer.

Metod

Denna studie är en litteraturoversikt. Föreliggande studies syfte är att få en inblick i ett specifikt ämne genom att söka vetenskapliga artiklar. En litteraturoversikt har utförts genom att vetenskapliga artiklar valts ut. Allt material har sedan kvalitetsgranskas. Om de artiklar som granskas är gjorda med en kvalitativ eller kvantitativ ansats behöver i en litteraturoversikt inte alltid tas i beaktning (Friberg, 2012). Föreliggande studie kommer att

bygga på artiklar med både kvalitativ och kvantitativ ansats då båda typerna av ansats svarar på syftet.

Urval

De sökord som använts i olika kombinationer för att svara på studiens syfte är: *Nurses, Nurse´s Role, Prevention and control, Prevention, Cervix Neoplasm, Uterine Cervical Neoplasm, Information, Sweden, Immunization Programs* och *Papillomavirus Infections*. Vissa av orden söktes som en MeSH-term och som en Cinahl Heading för att relevanta artiklar skulle hittas. Den boelska sökoperatören som användes var AND, vilket enligt Kristensson (2014) gör att sökorden kombineras på ett relevant sätt. Inklusionskriterierna var att artiklarna skulle vara publicerade för max tio år sedans samt vara skrivna på engelska. Dessa valdes då studien ska bygga på ny och relevant litteratur samt för att engelska är det språk som behärskats. Exklusionskriteriet som användes var att de artiklar som handlade om barnmorskor inte fick ingå i resultatet. En utav sökningarna gjordes i fritext, då artikeln uppmärksammats i en annan artikels referenslista.

Datainsamling

Datainsamlingen till föreliggande studie har genomförts i databaserna PubMed och Cinahl då dessa är de två största databaserna med omvårdnadsvetenskapliga artiklar. Samtliga sökningar med kombinerade sökord har gjorts i båda databaserna, med syftet att hitta så stor del av den relevanta litteraturen som möjligt. Om sökningarna i båda databaserna resulterade i samma artiklar som skulle ingå i resultatet så valdes artikeln från PubMed. Sökningarna genomfördes i november 2016 och är redovisade i ett sökschema, se tabell 1-4 nedan. De sökningarna som inte resulterade i artiklar till resultatet redovisas inte i sökschemat.

De sökningar som resulterade i runt 100 stycken artiklar lästes inledningsvis endast titlarna igenom för att sortera bort irrelevanta artiklar. De vars titlar upplevdes relevanta sparades och abstrakten lästes igenom. Ansågs abstraktet vara relevant lästes artikeln i fulltext av båda författarna. Efter denna process återstod 13 artiklar som vidare granskades utifrån Kristenssons (2014) mall för randomiserade kontrollerade studier, tvärsnittsstudier och kvalitativa studier. Granskningsmallarna modifierades så att de passade valda vetenskapliga artiklar och mallarna finns bifogade i **bilaga 1**. I den kvalitativa granskningsmallen togs

diskussionsfrågan bort som handlade om de fyra komponenterna i trovärdighetsbegreppet. I den kvantitativa granskningsmallen togs en fråga bort under metoddelen som handlade om utfallsmått, eventuella prediktorer och confounders. I den randomiserade kontrollerade granskningsmallen togs en fråga under resultatet bort, som handlade om statistiska mått, exempelvis effektstorlek och konfidensintervall.

En granskning av artiklarna görs för att bedöma deras kvalitet, både vid kvalitativ och kvantitativ forskning (Kristensson, 2014). När en granskning av artiklarna genomfördes kunde författarna till föreliggande studie tydligare se de kvalitativa artiklarnas trovärdighet och de kvantitativa artiklarnas validitet, samt eventuell bias. Det finns inget poängsystem för vilka artiklar som har låg, medel eller hög kvalitet i litteraturen, det nämns dock att varje fråga i granskningsmallen ska generera ett poäng om artikeln uppfyller kriteriet (ibid.). Det poängsystem som upprättades vid granskningen var följande: tvärsnittsstudier som uppfyllde 10-13 poäng bedömdes ha hög kvalitet och de som fick 7-9 poäng bedömdes ha medelkvalité. Randomiserade kontrollerade studier bedömdes ha hög kvalitet om de uppfyllde mellan 14-18 poäng och medel om de uppfyllde 9-13 poäng. Kvalitativa studier som uppfyllde 10-12 poäng hade hög kvalitet och de med 6-9 poäng medel. Efter granskningen var det åtta artiklar kvar som uppfyllde tillräcklig kvalitet för att få ingå i resultatet, fem stycken hade hög kvalitet och tre stycken hade medelkvalité.

Tabell 1. Litteratursökning i Cinahl 2016-11-10

Databas Cinahl	Sökord	Antal träffar	Antal lästa abstrakt	Lästa fulltext	Utvalda till resultat
#1	(MH "Papillomavirus Infections"	4502			
#2	Nurses	383,637			
#3	Information	306,735			
#4	#1 AND #2 AND #3	24			
#5	#1 AND #2 AND #3 (inkl. engelska, 10 år)	17	7	4	1

Tabell 2. Litteratursökning i PubMed 2016-11-09

Databas PubMed	Sökord	Antal träffar	Antal lästa abstrakt	Lästa fulltext	Utvalda till resultat
#1	Prevention & Control time [subheading]	1117987			
#2	Uterine Cervical Neoplasms (MeSH)	65256			
#3	Nurses	222382			
#4	#1 AND #2 AND #3	202			
#5	#4 (inkl. engelska, 10 år)	111	20	8	3
#6	Sweden (MeSH)	62978			
#7	Immunization Programs (MeSH)	10813			
#8	#2 AND #6 AND #7	2	1	1	1

Tabell 3. Litteratursökning i Cinahl 2016-11-10

Databas Cinahl	Sökord	Antal träffar	Antal lästa abstrakt	Lästa fulltext	Utvalda till resultat
#1	(MH "Papillomavirus Infections"	4502			
#2	Nurses	383,637			
#3	Information	306,735			
#4	#1 AND #2 AND #3	24			
#5	#1 AND #2 AND #3 (inkl. engelska, 10 år)	17	7	4	1

Tabell 4. Litteratursökning i PubMed 2016-11-10

Databas Pubmed	Sökord	Antal träffar	Antal lästa abstrakt	Lästa fulltext	Utvalda till resultat
#1	Papillomavirus Infections (MeSH)	27197			
#2	Nurses	222382			
#3	Information	1040439			
#4	#1 AND #2 AND #3	31			
#5	#4 (inkl. engelska, 10 år)	26	6	4	2

Analys av data

Vid analysen av valda artiklar användes en integrerad analysmetod för att på ett strukturerat och överskådligt sätt redovisa resultatet (Kristensson, 2014). Till en början lästes samtliga åtta artiklar igenom. Här identifierades likheter och skillnader och tre huvudtema skapades. De åtta artiklarna som skulle ingå i resultatet numrerades 1-8, och i en tabell skrevs de funna temana in i kolumner. Artiklarna kategoriserades sedan in i en eller flera kolumner beroende på vilket tema/teman de tillhörde. Samtliga artiklar blev färgkodade vid genomläsning för att på ett strukturerat sätt se vilka delar av artiklarna som tillhörde vilket tema/teman och det underlättade resultatskrivningen. Som sista steg i analysen sammanställdes resultatet i huvudrubriker.

Forskningsetiska avvägningar

En uppsats av denna typ bör ta ett forskningsetiskt ställningstagande men behöver inte ett juridiskt etiskt tillstånd (Kristensson, 2014). De studier som inkluderats i denna litteraturöversikt har fört en etisk diskussion om studiens tillvägagångssätt och innehåll, vilket säkerställts vid dess kvalitetsgranskning. Föreliggande litteraturöversikt har därför tagit ett forskningsetiskt ställningstagande och ett ansvar för att forskningsdeltagare inte har farit illa.

Resultat

Analysen resulterade i tre huvudkategorier, *Att ge information om HPV*, *Att motivera till vaccination mot HPV* och *Att ha kunskap om HPV*. Dessa tre rubriker presenteras nedan.

Att ge information om HPV

Resultatet visar att den information som ges från en sjuksköterska har positiva effekter på patienter och ungdomar (Grandahl et al., 2015; McIlpatrick, Keeney, McKenna, McCarley & McIlwee, 2014). Ett exempel på detta är att HPV-information integrerat i det vanliga hälsosamtalet med sjuksköterskan på gymnasiet leder till att ungdomar i större utsträckning vill vaccinera sig mot HPV och att deras kunskap om vad viruset kan orsaka ökar (Grandahl et al., 2015). De ungdomar som fått information om HPV visar sig ha en ökad intention att använda kondom med ny sexpartner, det kan dock inte identifieras någon ökning av det faktiska kondomanvändandet efter informationen. Efter HPV-information i skolan blir ungdomarnas negativa attityd mot HPV-vaccin mer positiv vilket gynnar den nationella vaccinationen mot HPV (ibid.). Sjuksköterskor har en roll i att motivera sina patienter till göra livsstilsförändringar i form av att exempelvis sluta röka, motionera mer och få kvinnor att gå på sina cellprovtagningar (McIlpatrick et al., 2014). Föräldrar efterfrågar mer information från sjuksköterskan i skolan och vill ha möjlighet till att ställa frågor för att kunna besluta om deras barn ska vaccineras mot HPV eller inte (Brown, Little och Leydon, 2009; Gottwall et al., 2013). Föräldrar som valt att vaccinera sina barn mot HPV har spridda meningar gällande om den skriftliga informationen de fått av sjuksköterskan på skolan före vaccinationen har varit tillräcklig eller inte (Gottwall et al., 2013). Det har uppmärksammats att föräldrar uppgett att de hade velat få mer information av sjuksköterskan om HPV, riskerna att drabbas av cervixcancer samt för- och nackdelar med vaccinet. Föräldrarna uttryckte dock att deras barn hade ett förtroende för sjuksköterskan i skolan vilket visar att sjuksköterskan spelar en viktig roll i att informera om HPV och HPV-prevention till ungdomar (Gottwall et al., 2013; Grandahl et al., 2015) Resultatet visar även på att det finns svårigheter för sjuksköterskan i kommunikation och information till både ungdomar och föräldrar gällande HPV-vaccination (Brown, Little och Leydon, 2009). De barriärer som identifierats är att det är otydligt vem som ska ge information om HPV-vaccinet till ungdomar och föräldrarna, att sjuksköterskor

upplever att det kan uppstå ett dilemma i de fall föräldrar och deras barn inte kommer överens om barnet ska få vaccinet eller inte samt hur konflikter som redan uppstått ska lösas (ibid.).

Att motivera till vaccination mot HPV

Sjuksköterskor som arbetar inom skolan har ofta ha en god kommunikation och kontakt med ungdomar och deras föräldrar (Gottvall, Tydén, Larsson, Stenhammar & Höglund, 2011). Många unga flickor är rädda för sprutor och en del ungdomar har hört rykten om och läst broschyrer som handlat om negativa biverkningar av vaccinet (Gottvall et al. 2011; Gottvall et al. 2013). Dessa tre faktorer leder till att ungdomar inte vill bli vaccinerade vilket i sin tur missgynnar det preventiva arbetet mot cervixcancer (ibid). De ungdomar som väljer att inte bli vaccinerade kan fångas upp av sjuksköterskan i skolan som då kan informera och lugna såväl ungdomar som deras föräldrar vilket kan leda till att antalet vaccinerade ungdomar ökar (Gottvall et al. 2011). En förutsättning för att ett vaccinationsprogram ska bli gynnsamt bygger på att ett stort antal personer vaccineras och att en hög andel av befolkningen därmed skyddas. En barriär i sjuksköterskors preventiva arbete med vaccination mot HPV är att sjuksköterskor är kritiska till att bara flickor vaccineras och etiska dilemman kring hur pojkar, som kan vara HPV-smittade, och deras föräldrar ska bemötas och informeras kan uppstå (Gottvall et al., 2011; Duval et al., 2009). Dilemman kan även uppstå i samband med hälsosamtal med flickor innan vaccination. Detta då samtalet innehåller frågor om flickans framtida sexuella hälsa och då kan röra upp känslor hos sjuksköterskor, barn och föräldrar (Gottvall et al., 2011).

Att ha kunskap om HPV

Det är viktigt att sjuksköterskor utbildas i cancerprevention för att de ska inneha kunskap om HPV, screening mot HPV och HPV-vaccination, detta för att kunna arbeta preventivt mot cervixcancer (Koç & Çinarli, 2013; McIlpatrick et al., 2014). Om sjuksköterskor besitter denna kunskap kommer uppkomsten samt dödligheten av cervixcancer att minska i utvecklingsländer (Koç & Çinarli, 2013). Det finns stor variation i kunskap hos sjuksköterskor (Koc & Cinarli, 2013; McIlpatrick et.al, 2014; Rosen, Goodson, Thompson och Wilson 2013; & Duval et al., 2009). Turkiska sjuksköterskor har visat sig ha låg kunskap i

relation till den viktiga roll de besitter gällande att informera individer, familjer och samhället om hälsa och sjukdom (Koç & Çinarli, 2013). Mer än hälften av sjuksköterskorna har kunskap om att riskfaktorer för att smittas av HPV till exempel är oskyddat sex och många sexpartners. 55,2 % av de 464 deltagande turkiska sjuksköterskorna tror dock inte att vaccinering mot HPV kan förhindra uppkomsten av cervixcancer. En något högre procentandel, 56 % av studiens deltagare skulle inte rekommendera sina patienter att vaccinera sig då sjuksköterskan uppger sig inte ha tillräcklig kunskap om HPV (ibid.). Somliga sjuksköterskor har viss kunskap om HPV och HPV-vaccin men attityderna om viruset varierar (Rosen et al., 2013; Duval et al., 2009). Skolsjuksköterskor i USA tror inte att HPV är en stor hälsofara och HPV-prevention är något de inte lägger mycket arbetstid på (Rosen et al., 2013). Det är viktigt att sjuksköterskor känner sig som ledare i införandet av ett nytt HPV-vaccin för att implementeringen ska gå smidigt, dock anser sig en stor andel sjuksköterskor inte vara detta (ibid.). Föräldrar i Sverige har uttryckt en oro över att sjuksköterskan som skulle vaccinera deras barn var okunnig vilket grundades på en uppfattning om att sjuksköterskan inte hade kunnat svara på föräldrarnas frågor (Gottwall et al., 2011). Att ändra sjuksköterskors attityder och öka deras kunskap är något som kan leda till att de vill axla ledarrollen för preventionsarbetet mot cervixcancer vilket kan i sin tur kan öka föräldrarnas tillförlitlighet till sjuksköterskorna i skolan (Gottwall et al., 2011; Rosen et al., 2013). Sjuksköterskor i Nord Irland anser att de har för lite kunskap om cancerprevention för att kunna utbilda patienter om cancer (McIlpatrick et al., 2014). Dock var samtal om cellprovtagning av cervix ett ämne som sjuksköterskorna informerade sina patienter om. Sjuksköterskor vill att deras kunskap ska förbättras och har givit förslag på att till exempel interprofessionellt arbete och praktiska övningar hade kunnat ökat deras kunskap (ibid.).

Sammanfattning av resultatet

Som ovan nämnt har resultatet visat på att sjuksköterskor har varierande kunskap om HPV. Sjuksköterskor har ett ansvar i att fånga upp och motivera de kvinnor som inte kommer på sina cellprovtagningsbesök. Den bristfälliga kunskap om HPV och negativa attityder mot HPV-vaccinationens effekter leder till att sjuksköterskor inte kan ta det preventiva ansvaret som behövs (Koc & Cinarli, 2013). På grund av detta finns det ett behov av mer utbildning om HPV och HPV-vaccinationen till sjuksköterskor för att de ska kunna utföra det informativa arbetet som är en stor del i prevention mot HPV (Rosen et al., 2013; Duval et al.,

2009). Framtida utbildningsmaterial bör belysa de missförstånd som finns om HPV för att utbildningen till sjuksköterskor ska bli bättre och leda till att fler förespråkar vaccination och screening av cervix (Duval et al., 2009).

Diskussion

Diskussion av vald metod

Litteraturöversikten som utformats har innehållit artiklar med både kvalitativ och kvantitativ ansats. Detta då syftet har kunnat besvarats genom såväl subjektiva upplevelser i den kvalitativa forskningen som storskalig kvantitativ forskning. De sökord som används ska belysa studiens syfte och olika kombinationer kan behöva utformas för att sökningarna ska resultera i så relevanta träffar som möjligt (Friberg, 2012). Sökorden ska även vara sensitiva det vill säga att de ska vara känsliga för att hitta relevant litteratur, de ska även vara så specifika som möjligt för att sälla bort irrelevanta artiklar (Kristensson, 2014). Sökningar genomfördes i både PubMed och Cinahl och att söka litteratur i databaser är det bästa och vanligaste sättet att söka vetenskapliga artiklar (ibid.). Vid studiens sökningar användes olika kombinationer av sökord och det visade sig att samma artiklar återkom i de olika sökningarna. Detta visar på att sökorden var tillräckligt sensitiva och specifika vilket stärker att de artiklarna som sökningarna resulterade i var relevanta för syftet.

De granskningsmallar som användes till samtliga artiklar modifierades vilket beskrivits under rubriken datainsamling. En modifiering av vald granskningsmall kan behöva utföras för att den ska passa en specifik uppsats (Kristensson, 2014). Modifiering som genomförts bedöms inte ha påverkat artiklarnas kvalitetsbedömning men eftersom det råder viss okunskap hos författarna kan andra personer som sätter sig in i modifieringen ha en annan åsikt. Av de åtta artiklar som ingår i resultatet uppnådde fem medelkvalité och resterande hög kvalité. De artiklar som bedömdes ha medelkvalité fick ingå i resultatet då sökningarna inte resulterade i några ytterligare artiklar med hög kvalité som svarade på studiens syfte. Det har inte kunnat påvisas att en något bristande kvalité på fem av artiklarna har gett en negativ inverkan på resultatet. Inklusionskriteriet i föreliggande studie var att artiklarna som fick ingå i resultatet skulle vara publicerade senast 2006 vilket ansågs som ett viktigt kriterium. Detta då det under

en 10-årsperiod har publicerats ny forskning om HPV och dess prevention. Äldre forskning har därför exkluderats för att resultatet ska bli sannenligt. Ett annat inklusionskriterie var att artiklarna skulle vara skriva på engelska och Kristensson (2014) nämner att det är relevant att avgränsa studien till språket författarna behärskar.

Ett par av de artiklar som ingår i resultatet har samma författare vilket tidigt uppmärksammades och en diskussion fördes kring om detta kunde påverka det slutgiltiga resultatet. Gottvall är huvudförfattare i två artiklar och Tydén är medförfattare i tre av artiklarna. Risker med detta är att deras artiklar är färgade av egna åsikter, och att föreliggande litteraturstudies resultat blir detsamma. Denna risk bedömdes dock inte som hög då samtliga artiklar med samma författare är av kvalitativ ansats och bygger på subjektiva upplevelser hos föräldrar och sjuksköterskor.

Diskussion av framtaget resultat

Studiens syfte är att undersöka hur sjuksköterskor kan arbeta preventivt mot HPV och resultatet har visat på två speciellt intressanta delar, *sjuksköterskors nyckelroll* och *brist på kunskap hos sjuksköterskor*, som nedan kommer att diskuteras med hjälp av Orems omvårdnadsteori och relevant tidigare forskning.

Sjuksköterskors nyckelroll

Resultatet i föreliggande studie visar på att sjuksköterskor har en nyckelroll i det preventiva arbetet mot HPV (McIlpatrick et al., 2014; Gottvall et al., 2011; Grandahl et al., 2015; Rosen et al., 2013). Detta kan utgöra en möjlighet för sjuksköterskor att öka kunskapen hos de människor i samhället som idag har låg kunskap (Arnheim et al., 2010; Garcini et al., 2013). Sjuksköterskor kan ge information till ungdomar och deras föräldrar om HPV, riskfaktorerna att smittas och gynnsamhet av vaccinet via hälsosamtal i skolan med ungdomar och informationsmöte med föräldrar. En annan positiv effekt av sjuksköterskors nyckelroll i preventionen mot HPV är att de kvinnor som väljer att inte gå på sin cellprovtagning på grund av liten tilltro till vården och likgiltighet inför vad resultatet kan komma att visa kan bli uppfångade och informerade av sjuksköterskan (Oscarsson, Wijman & Benzein, 2007).

Författarna till föreliggande studie menar att sjuksköterskor kan informera kvinnorna om vikten av att gå på sin provtagning då det är ett effektivt sätt att skydda sig mot cervixcancer. I Sverige har till exempel incidensen av invasiv cervixcancer halverats sedan cellprovtagning infördes (Socialstyrelsen & Cancerfonden, 2013).

En artikel som överensstämmer med föreliggande studies resultat om att sjuksköterskor har en nyckelroll i HPV-prevention är gjord av McKeever, Bloch och Marrell (2015). De menar att sjuksköterskor har en viktig roll i kunskapsspridning och utbildning om HPV till ungdomar och deras föräldrar. Föräldrar och deras barn bör få information om HPV tidigt, gärna innan barnet når puberteten, för att de ska bli insatta i hur viktigt det är att vaccinera sig mot HPV. När barnet blivit äldre bör det ges information om riskbeteende i samband med sexuella relationer för att minska risken att smittas av HPV. Om sjuksköterskor som arbetar i skolan använder sig av ovanstående preventiva åtgärder har de en god möjlighet att inverka på framtida smittspridning av HPV (ibid.). Dock har det i föreliggande studies resultat framkommit att när sjuksköterskor ska informera om HPV till unga personer så upplevs samtalet om sexuella relationer som svårt. Att tala om detta med unga är nödvändigt eftersom HPV är sexuellt överförbart (Brown et al., 2009). Många föräldrar delar denna uppfattning och hade hellre sett att informationen om HPV gavs i en högre ålder (Gottvall et al., 2013; Brown et al., 2009). Detta resultat har fått författarna att förstå att både föräldrar och sjuksköterskor behöver övervinna sin barriär inför att tala om sexuell hälsa med unga för att det preventiva arbetet ska bli gynnsamt. Ungdomar på gymnasiet får mer kunskap och tenderar att vilja använda kondom efter information om HPV (Grandahl et al., 2014) vilket författarna till denna studie vill se en tillämpning av även bland ungdomar på högstadiet. Resultatet har visat på att föräldrar och deras barn känner tillit till sjuksköterskor i skolan vilket även påvisats i en studie gjord av McKeever et al., (2015). Denna tillit kan möjliggöra att fler ungdomar blir vaccinerade vilket är positivt då HPV-vaccinationen visat sig vara en effektiv primär preventiv åtgärd mot HPV (Andrae & Strander, 2013). Sjuksköterskor har i ett flertal studier visats ha en nyckelroll i preventionsarbetet mot HPV då det i sin tur leder till att professionen uppfyller bland annat att ge tillräcklig och sannemlig information till patienterna, vilket är en av punkterna i ICNs etiska kod (Svensk sjuksköterskeförening, 2014).

Orem (1995) beskriver i sin teori att egenvård syftar till att alla människor har potential till att upprätthålla sin egen hälsa. Om människor inte besitter kunskap, till exempel om vad som skyddar mot HPV kommer de inte kunna upprätthålla sin hälsa lika bra som om de hade haft

kunskap. Att tidigt få en förståelse för vikten av att ta ansvar för sin hälsa, i form av att använda kondom, gå på cellprovtagning och bli medveten om HPV är en förutsättning för att människor ska kunna upprätthålla sin egenvård (Grandahl et al., 2015; Gottvall et al., 2013). Studiens resultat visar därför på att sjuksköterskas informativa arbete till unga och vuxna gynnar möjligheten till att upprätthålla patientens egenvård.

Brist på kunskap hos sjuksköterskor

Sjuksköterskors attityd och kunskap om HPV påverkar deras preventiva arbete. Orem (1995) menar på att sjuksköterskan har till uppgift att bevara hälsan hos sina patienter genom att deras professionella roll ska böttna i kunskap som sedan kan förmedlas vidare till patienter. I hälso- och sjukvårdslagen, HSL, (SFS 1982:763) beskrivs det även att sjuksköterskor ska lindra lidande, förebygga sjukdom och återställa hälsa. Resultatet visar på att de sjuksköterskor som har en positiv attityd till HPV-prevention har goda möjligheter att förebygga HPV och på så sätt bevara hälsan hos sina patienter. De sjuksköterskor som besitter kunskap om HPV, virusets riskfaktorer och skyddande faktorer har även möjligheten till att bli mer benägna till att sprida sin kunskap vidare (McIlfatrick et al., 2014; Rosen et al., 2009).

I genomförd studie har det identifierades en okunskap bland sjuksköterskor. Framför allt gällande de positiva effekterna av cervixcancerprevention som exempelvis HPV-vaccin och cellprovtagning. På grund av kunskapsluckan som uppmärksammas kommer sjuksköterskor inte kunna sprida information vilket leder till att de brister i sin professionella roll och inte följer HSL. Detta kan i sin tur även vara en bidragande faktor till den utbredda okunskapen om HPV i samhället (Koc & Cinarli, 2013; McIlfatrick et al., 2014; Arnheim et al., 2010; Garcini et al., 2013; SFS 1982:763). Sjuksköterskor som inte besitter kunskap kommer inte kunna ge den information om HPV som människor behöver för att kunna upprätthålla sin egenvård vilket skulle kunna leda till egenvårdsbrist. Orem's (1995) teori om egenvårdsbrist syftar till när en människa på egen hand inte kan bibehålla sin hälsa och därför behöver hjälp av sjukvården. Sjuksköterskor som inte besitter tillräcklig kunskap om HPV följer inte ICNs etiska kod om att sjuksköterskor har en skyldighet att vara uppdaterade och utbildade inom den senaste forskningen (Svensk sjuksköterskeförening, 2014).

En diskussion kan föras kring varför sjuksköterskor uppger att de har lite kunskap om HPV-relaterad information men trots detta inte uppdaterar sin kunskap eftersom det ingår i deras

profession. I de artiklar där sjuksköterskors bristfälliga kunskap om HPV uppdagats är det anmärkningsvärt att det i endast en artikel beskrivs hur sjuksköterskor själva anser att kunskapen skulle kunna öka (McIlpatrick et al., 2014; Koc & Cinarli, 2013; Rosen, 2013). Resultatet av föreliggande studie har visat att utbildning till sjuksköterskor kan vara ett verktyg för att öka deras kunskap om HPV, vilket då kan leda till kunskap om preventiv vård mot cervixcancer (Koc & Cinarli, 2013). Kumaran & Chipanshi (2015) har i sin studie tittat på sjuksköterskors sätt att söka ny information och det påvisades att informationen söktes i Google istället för i omvårdnadsvetenskapliga databaser. De sökord som användes var inte tillräckligt många och specifika för att sökningen skulle generera relevant information (ibid). Detta skulle kunna vara en förklaring till varför en del sjuksköterskor inte är ajour med den senaste forskningen. Kontinuerliga utbildningsmöjligheter och avsatt tid till att söka ny forskning menar författarna är en förutsättning för att kunskapsspridningen om HPV ska bli så bra som möjligt.

Slutsats och kliniska implikationer

Då cervixcancer idag är den näst vanligaste cancersjukdomen som drabbar kvinnor är det av stor vikt att få en förståelse för hur sjuksköterskor kan arbeta preventivt mot sjukdomen. I föreliggande studie har det framkommit att sjuksköterskor har en nyckelroll i det preventiva arbetet mot HPV genom att informera och utbilda ungdomar och deras föräldrar om HPV, dess risker och hur det går att skydda sig mot viruset. Studien har även belyst att vissa sjuksköterskor har låg kunskap i ämnet vilket kan komma att påverka preventionen negativt. Anledningen till detta har delvis visat sig vara att sjuksköterskor inte besitter kunskap om hur de söker ny forskning. Studien bidrar med fördel till viktig information i form av hur sjuksköterskor kan nå ut med information till ungdomar och deras föräldrar men även gällande okunskapen hos sjuksköterskor. Resultatet visar på att yrkesverksamma sjuksköterskor idag behöver få utbildningsmöjligheter gällande HPV samt hur relevant litteratursökning kan göras för att kunna upprätthålla ett välfungerande preventivt arbete. Då kunskap om HPV och vilka preventiva verktyg som är användbara är väsentlig kunskap för alla sjuksköterskor skulle det med fördel kunna ingå undervisning om detta i grundutbildningen.

Vidare forskning behöver bedrivas för att få en inblick i hur kunskapen och okunskapen om HPV ser ut bland svenska sjuksköterskor då föreliggande studie främst tittat på detta bland sjuksköterskor utomlands. Det krävs även forskning i vilka utbildningsstrategier och utbildningsmaterial som kan vara användbara för att öka sjuksköterskors kunskap i ämnet.

Författarnas arbetsfördelning

Författarna till föreliggande studie har under hela processen arbetet tillsammans och bidragit lika mycket till arbetets slutgiltiga utformning.

Referenser

* Artiklar som ingår i föreliggande studies resultat

Almobarak, A., Elbadaw, A., Elmadhoun W., Elhower, M., & Ahmed, M. (2016). Knowledge, Attitudes and Practices of Sudanese Women Regarding the Pap Smear Test and Cervical Cancer. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 17(2), 625-30.

Andrae, B., Kemetli, L., Sparén, P., Silfverdal, L., Strander, B., Ryd, W., Dillner, J. & Törnberg, S. (2008). Screening-Preventable Cervical Cancer Risks: Evidence From a Nationwide Audit in Sweden. *JNCI J Natl Cancer Inst*, 100(9), 622-629.

Andrae, B., & Strander, B. (2013). Cervixcancerprevention. I B. Sorbe, Frankendal, & Högberg (Red.), *Gynekologisk onkologi* (s. 257-278). Lund: Studentlitteratur.

Arnheim Dahlström, L., Sundström, K., Young, C., Lundholm, C., Spa'ren, P. & Nam Tran, T. (2010). Awareness and Knowledge of Human Papillomavirus in the Swedish Adult Population. *J Adolesc Health*, 50(2), 204-6.

* Brown, C. F. E., Little, P. & Leydon, M. G. (2009) Communication challenges of HPV vaccination. *Family Practice*. 27(2), 224-9.

* Duval, B., Gilca, V., Boulianne, N., Pielak, K., Halperin, B., Simpson, M. A., ...Lavoie, F. (2009). Cervical cancer prevention by vaccination: nurses' knowledge, attitudes and intentions. *Journal of Advanced Nursing*. 65(3), 499-508.

Folkhälsomyndigheten. (2016c). *Det svenska vaccinationsprogrammet för barn*. Hämtad 2016-12-07 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/20477/vaccination-barn-information-varnadshavare-svenska-vaccinationsprogrammet.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2016a). *Sjukdomsinformation om HPV-infektion*. Hämtad 2016-04-08 från <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/smittskydd-och-sjukdomar/smittsamma-sjukdomar/hpv-infektion/>

Folkhälsomyndigheten. (2016b). *Vaccin mot Humant papillomvirus (HPV)*. Hämtad 2016-11-28 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/vaccinationer/vacciner-a-o/humant-papillomvirus-hpv/>

Frati, E. R., Martinelli, M., Fasoli, E., Colzani, D., Bianchi, S., Binda, S., ... Tanzi, E. (2014). HPV Testing from Dried Urine Spots as a Tool for Cervical Cancer Screening in Low-Income Countries. *BioMed Research International*, 2015(1), 1-5.

Friberg, F. (2012). *Dags för uppsats – en vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur AB.

Garcini, L. M., Murray, K. E., Barnack-Tavalaris, J. L., Zhou, A. Q., Malcarne, V. L. & Klonoff, E. A. (2013). Awareness and Knowledge of Human Papillomavirus (HPV) Among Ethnically Diverse Women Varying in Generation Status. *J Immigr Minor Health*, 17(1), 29-36.

* Gottwall, M., Grandahl, M., Höglund, A. T., Larsson, M., Stenhammar C., Andrea, B., & Tydén, T. (2013). Trust versus concerns - how parents reason when they accept HPV vaccination for their young daughter. *Uppsala Journal of Medical Sciences*, 118(4), 263-70.

* Gottwall, M., Tydén, T., Larsson, M., Stenhammar, C & Höglund, A. T. (2011). Challenges and opportunities of a new HPV immunization program Perceptions among Swedish school nurses. *Vaccine*, 29(28), 4576-83.

* Grandahl, M., Rosenblad, A., Stenhammar, C., Tydén, T., Westerling, R., Larsson, M., ... Nevéus, T. (2015) School-based intervention for the prevention of HPV among adolescents: a cluster randomised controlled study. *BMJ Open*. 6(1), 1-11.

* Koc, Z., Cinarli, T. (2013). Cervical Cancer, Human Papillomavirus, and Vaccination: Knowledge, Awareness, and Practices Among Turkish Hospital Nurses. *Nursing Research*, 64(6), 452-65.

Kumaran, M., & Chipanshi, M. (2015). Exploring the Information-Seeking Behaviour of Internationally Educated Nurses in Saskatchewan. *Journal Of The Canadian Health Libraries Association (JCHLA)*, 36(2), 45-53.

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. Stockholm: Natur & Kultur.

Martinez Rogers, N. & Cantu, G. A. (2008). The Nurse's Role in the Prevention of Cervical Cancer Among Underserved and Minority Populations. *Journal of Community Health*, 34(2), 135-14.

McKeever, A. E., Bloch, J. R., & Marrell, M. (2015). Human papillomavirus vaccination uptake and completion as a preventive health measure among female adolescents. *Nursing Outlook*, 63(3), 341-348.

* McIlfatrick, S., Keeney, S., McKenna, H., McCarley, N., & McIlwee, G. (2014). Exploring the actual and potential role of the primary care nurse in the prevention of cancer: a mixed methods study. *European Journal of Cancer Care*, 23(3), 288-99.

Nationalencyklopedin. (2016). *Förebyggande Hälso- och Sjukvård*. Hämtad 2016-04-08 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/förebyggande-hälso-och-sjukvård>

Orem, D.E. (1995). *Nursing: concepts of practice*. (5. ed.) St. Louis: Mosby.

Oscarsson, G. M., Wijman, E. B., Benzein, G. E. (2007). 'I do not need to... I do not want to... I do not give it priority...' – why women choose not to attend cervical cancer screening. *Health Expectations*, 11(1), 26-34.

* Rosen, B. L., Goodson, P., Thompson, B., & Wilson K. L. (2013). School Nurses' Knowledge, Attitudes, Perceptions of Role as Opinion Leader, and Professional Practice Regarding Human Papillomavirus Vaccine for Youth. *Journal of school health*, 85(2), 73-81.

SFS 1982:763 *Hälso-och sjukvårdslagen*. Stockholm: Riksdagen.

Socialstyrelsen & Cancerfonden. (2013). Cancer i siffror 2013. *Populärvetenskapliga fakta om cancer*. Hämtad 2016-12-08 från

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19108/2013-6-5.pdf>

Socialstyrelsen. (2015). *Antal doser vid HPV-vaccination*. Hämtad 2016-12-07 från

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/20459/antal-doser-vid-hpv-vaccination-beslutsunderlag-avseende-2-dosschema-2015-1-14.pdf>

Sorbe, B. (2013). Cervixcancer. I B. Sorbe., Frankendal., & Högberg (Red.), *Gynekologisk onkologi* (s. 279-305). Lund: Studentlitteratur.

Svensk sjuksköterskeförening. (2014). *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. Hämtad 2016-04-

06 från [http://www.swenurse.se/globalassets/01-ssf-jon-svensk-](http://www.swenurse.se/globalassets/01-ssf-jon-svensk-sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/etik-publikationer/sjukskoterskornas.etiska.kod_2014.pdf)

[sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/etik-publikationer/sjukskoterskornas.etiska.kod_2014.pdf](http://www.swenurse.se/globalassets/01-ssf-jon-svensk-sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/etik-publikationer/sjukskoterskornas.etiska.kod_2014.pdf)

Trad, M., Reardon, R. F., & Caraveo, D. Understanding HPV and the Future Implications of Contracting the Virus. (2013). *Radiologic technology*, 84(5), 457-66.

World Health Organization. (2015). *Human papillomavirus (HPV) and cervical cancer*.

Hämtad 2016-04-11 från <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs380/en/>

Bilaga 1.

Referens	Land Databas	Syfte	Metod	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
Brown, C. F. E., Little, P. & Leydon, M. G. (2009). Communication challenges of HPV vaccination. <i>Family Practice</i> , 27(2), 224-9.	Storbritannien Pubmed	Att undersöka allmänläkare och sjuksköterskors syn på HPV vaccination i samband med att vaccinationsprogram implementeras i England, med fokus på deras roll och förväntade svårigheter.	Kvalitativ studie med semi-strukturerade intervjuer. 17 stycken deltagande läkare och sjuksköterskor, intervjuer under 60 minuter som spelades in. Transkriptionen gjordes av en utomstående för att förbereda inför en tematisk analys. Kodord upprättades för att analysera svaren.	Primärvården kan ha en betydande roll i att få HPV-vaccinationsprogrammet att bli framgångsrikt. Det finns svårigheter i hur vårdpersonal ska ge information om HPV vaccinationen, vilken information som ska ges och vilken roll vårdgivaren ska ha. De som vaccineras är barn, och frågan om föräldrarnas inflytande blir därför komplex. Eftersom HPV är sexuellt överförbart så inkluderar information om vaccinet att tala om sex, vilket har framförts vara en svår fråga.	Hög
Grandahl, M., Rosenblad, A., Stenhammar, C., Tydén, T., Westerling, R., Larsson, M., ... Nevéus, T. (2015) School-based intervention for the prevention of HPV among adolescents: a cluster randomised controlled study. <i>BMJ Open</i> , 6(1), 1-11.	Sverige Pubmed	Att förbättra den primära preventionen av HPV genom att som sjuksköterska förespråka vaccination och användning av kondom till studenter i gymnasiet.	Kluster randomiserad kontrollstudie. 394 studenter i interventionsgruppen och 357 studenter i kontrollgruppen. Alla deltagarna fick fylla i ett frågeformulär angående HPV innan en 60 minuter lång hälsointervju. Kontrollgruppen fick generell information om sexuell hälsa medan interventionsgruppen fick specifik information om HPV. Som uppföljning	Ungdomarnas vetskap om HPV och hur de kan skydda sig ökade för interventionsgruppen. De blev mer benägna att använda kondom vid sex med ny partner, speciellt pojkar som inte är vaccinerade. Dock kunde inte en direkt ökning av kondom användandet påvisas. 15 flickor och en pojke bestämde sig att vaccinera sig efter de erhållit information om HPV. Ungdomar med utländsk bakgrund visade sig ta åt sig informationen om HPV mer än svenskfödda, vilket talar för att det är gynnsamt att ge mer information och kunskap om HPV till ungdomar, då utlandsfödda generellt inte deltar i cervixscreeningprogram i lika stor utsträckning.	Medel

			delades efter tre månader samma frågeformulär ut till deltagarna för att identifiera skillnader i kunskap om HPV mellan kontroll- och interventionsgruppen.		
McIlfatrick, S., Keeney, S., McKenna, H., McCarley, N., & McIlwee, G. (2014). Exploring the actual and potential role of the primary care nurse in the prevention of cancer: a mixed methods study. <i>European Journal of Cancer Care</i> , 23(3), 288-99.	Nord Irland Pubmed	Att undersöka sjuksköterskor i primärvårdens faktiska och potentiella roll i cancerprevention.	En mix mellan kvantitativ och kvalitativ metod tillämpades. Först skickades enkäter ut till 500 sjuksköterskor i primärvården med en svarfrekvens på 45 %. De som svarade fick själva bestämma om de ville vara med i efterföljande individuella intervjuer i samma ämne. 15 intervjuer hölls och de spelades in, transkriberades och kodades för vidare analys.	Cancerpreventiva åtgärder som 90 % av sjuksköterskorna använder i nuläget är rökavvänjning, viktnedgång och cervixscreening. Sjuksköterskorna tyckte att deras roll inom cancerprevention kan förbättras och att det är viktigt att sjuksköterskan hjälper patienter att ta ansvar för deras egen hälsa.	Medel
Koc, Z., Cinarli, T. (2013). Cervical Cancer, Human Papillomavirus, and Vaccination: Knowledge, Awareness, and Practices Among Turkish Hospital Nurses. <i>Nursing Research</i> , 64(6), 452-65.	Turkiet Pubmed	Att fastställa turkiska sjuksköterskors kunskap, medvetenhet och utövande i relation till cervixcancer, HPV och HPV vaccination.	Tvärsnittsstudie. Enkätinsamling mellan den 1 februari – 1 mars 2013 på ett universitetssjukhus i norra Turkiet. 464 sjuksköterskor valde att delta i studie, svarfrekvens 89,7 %. Enkäten bestod av 48 frågor och 45 påståenden varav 14 var falska och 31 var sanna. Svartalternativen på påståendena var sant, falskt eller vet inte. Varje korrekt svar gav en poäng	Kunskapen om HPV, HPV-vaccin och viljan att vaccinera var låg hos de turkiska sjuksköterskorna. Effektiva kunskapsstrategier måste utvecklas för att se till att patienterna får en effektiv cervixcancer prevention.	Medel

			och felaktiga svar eller svaret vet inte gav inga poäng. Analysen gjordes med hjälp av Cronbach's alpha.		
Duval, B., Gilca, V., Boulianne, N., Pielak, K., Halperin, B., Simpson, M. A., ...Lavoie, F. (2009). Cervical cancer prevention by vaccination: nurses' knowledge, attitudes and intentions. <i>Journal of Advanced Nursing</i> 65(3), 499-508.	Canada Pubmed	Att dokumentera sjuksköterskors kunskap, attityder och informationsbehov gällande HPV prevention för att uppmärksamma deras inställning till att rekommendera HPV vaccin.	Kvantitativ multi centrerad studie där 1799 sjuksköterskor slumpmässigt valts ut från fyra provinser av Canada. 53 % svarsfrekvens, som varierade över de olika provinserna. De olika provinserna utformade liknande frågeformulär som skickades ut via mail, och ett svarskort skickades på post som sjuksköterskorna fyllde i för att svaret skulle vara anonymt. Formulär som inte var korrekt ifyllda exkluderades från analysen. Frågorna var utformade med "closed ended".	Genom att lyfta vanligt förekommande missförstånd i framtida utbildningsmaterial kan det leda till att sjuksköterskor får en större förståelse om anledningen till HPV-vaccination och screening mot cervixcancer. Positiva attityder, stöd från samhället och kollegor gällande HPV-vaccination, evidensbaserad information om HPV infektionen samt hur den ska förebyggas kan leda till att fler sjuksköterskor involveras i vaccinationsprogrammet.	Medel
Rosen, B. L., Goodson, P., Thompson, B., & Wilson K. L. (2013). School Nurses' Knowledge, Attitudes, Perceptions of Role as Opinion Leader, and Professional Practiceregarding Human Papillomavirus Vaccine for Youth. <i>Journal of school health</i> , 85(2), 73-81.	USA Cinahl	Undersöka skolsjuksköterskors kunskap om HPV, deras roll som opinionsledare till det nya vaccinet samt om mer kunskap leder till att deras ledarroll kring vaccinationen ändras.	Tvärsnittsstudie med 1443 personer tillfrågade med en svarsfrekvens på 34.9 %. Deltagarna svarade på frågor via mail och de som inte svarat på mer än tre av frågorna exkluderades ur studien. Analysen gjordes med hjälp av Cronbach's alpha.	Sjuksköterskor var överlag positiva till HPV vaccin och hade neutrala attityder till huruvida HPV var hälsofarligt eller ej. Dock så visade det sig att de hade måttlig kunskap om HPV. Om sjuksköterskan inte ser sig själv som ledare i vaccinationsprocessen mot HPV virus så kommer det ta längre tid att ge vaccin till alla som bör få det. Bra attityd och ledarroll inför vaccinet är två viktiga element.	Medel

<p>Gottwall, M., Grandahl, M., Höglund, A. T., Larsson, M., Stenhammar C., Andrea, B., & Tydén, T. (2013) . Trust versus concerns - how parents reason when they accept HPV vaccinaion for their young daughter. <i>Upsala Journal of Medical Sciences</i>, 118(4), 263-70.</p>	<p>Sverige PubMed</p>	<p>Att undersöka hur föräldrar i Sverige resonerar kring HPV-vaccination till deras unga döttrar och hur de blir informerade.</p>	<p>Kvalitativ metod där individuella intervjuer med 27 föräldrar spelades in, transkriberades och analyserades med hjälp av tematisk kodning av data.</p>	<p>Trots föräldrarnas brist på information och oro för biverkningar av vaccinet så litar de på myndigheternas rekommendationer och låter därför sina döttrar vaccineras. Sjuksköterskan i skolan har en viktig roll i att ge fullständig information till föräldrarna och föräldrarna skulle gärna se att det gjordes på ett informationsmöte där det finns möjlighet att ställa frågor.</p>	<p>Hög</p>
<p>Gottwall, M., Tydén, T., Larsson, M., Stenhammar, C & Höglund, A. T. (2011). Challenges and opportunities of a new HPV immunization program Perceptions among Swedish school nurses. <i>Vaccine</i>, 29(28), 4576-83.</p>	<p>Sverige Pubmed</p>	<p>Att undersöka skolsjuksköterskors uppfattning om HPV-vaccinering och deras uppgift angående att vaccinera i ett planerat skolprogram i Sverige.</p>	<p>Kvalitativ studie. Fokusgruppsintervjuer med 30 stycken deltagare uppdelat på fem grupper. Intervjuerna varade mellan 60-90 minuter och leddes av en sjuksköterska. Intervjuerna transkriberades och lästes igenom ett flertal gånger. Texten delades in meningsfulla begrepp som bildade subkategorier och kategorier som slutligen bildade övergripande teman.</p>	<p>Sjuksköterskorna ser fördelar och möjligheter i vaccinationsprogrammet som genomförs i skolan, men övervägande svårigheter och problem. Problemområden som beskrivs är svårigheten kring att tala med så unga flickor (11 år) om sex vilket behövs då HPV är ett sexuellt överförbart virus, att pojkar inte blir vaccinerade samt föräldrarnas inblandning i vaccinationsprocessen. Vissa sjuksköterskor och föräldrar skulle på grund av frågorna om sex hellre se att vaccinationen ges i högre ålder (15-17 år). Vissa sjuksköterskor ser dock vaccineringen som en bra möjlighet att tala om sexuell hälsa i tidig ålder.</p>	<p>Hög</p>

